

Viga Gyula

Miscellanea museologica III. SZAKMAI BESZÁMOLÓ

2017. év végén megjelent a pályázatban vállalt kötet, B5 formátumban, 286 oldalon, gerincragasztott papírkötésben, 300 példányban.

A kiadvány egy hármassorozat harmadik, jelen tudásunk szerint befejező része. Szerzője először 2002-ben rendezte sajtó alá kisebb-nagyobb írásainak gyűjteményét (*Officina musei* 12. Miskolc, 2002.), majd 2008-ban jelentette meg írásainak második gyűjteményét (*Officina musei* 17. Miskolc, 2008). A változatos témájú írásokat (a szerző személye mellett) az kapcsolta egybe, hogy a magyar néprajz, hangsúlyosan a néprajzi muzeológia körébe tartoztak. Arra a szerteágazó tevékenységre világítottak rá, amit egy muzeális közgyűjteményben évtizedeken át tevékenykedő szakember végez: részben szakmai érdeklődése okán, részben az aktuálisan felmerülő feladatok kapcsán. Mindemellett persze felvillantották az érintett közgyűjtemény(ek) állapotrajzát és bizonyos összefüggésekben változásainak folyamatát is. Jelen kötet ugyanebbe a rendbe tartozik, jóllehet a szerzője 2012-ben nyugdíjba vonult – 2015-től a Pécsi Tudományegyetem néprajz – kulturális antropológia tanszékének egyetemi tanára –, de a tudományos tevékenységét a megszokott módon folytatja, aminek válogatott eredményei, részben már publikált, részben eddig közöletlen írások, tovább töltik a korábban megkezdett tartalmi hálót. A kötet tematikája meglehetősen szétágazó, a tartalom mégis organikus, hiszen elkészült, megvalósult, megtörtént eredményeket, eseményeket, programok írásbeli összegződését fogja egybe. Szerzőjük négy évtizedes szakmai pályafutása okán talán jellemző a gondolatmenetük, s az általuk képviselt értelmezési tartomány és a módszerük is.

A kötet szerkezete hasonló az előzőkhöz, jóllehet nem volt folytatása minden korábbi témának. A kötet gerincét a *Néprajzi előadások és írások* című fejezet képezi, amelyek leginkább a szerzőjük fő szakmai érdeklődéséhez, a táj és a kultúrában élő ember viszonyához, a földrajzi környezet „kiélésének” a műveltséget formáló hatásához, nem utolsósorban az ezekből levezethető táji-gazdasági kapcsolatokhoz kötődnek. Az írások messzemenően összefüggenek a néprajzi kollektívák tartalmi problematikájával:

középpontjukban a tárgyi világ vonatkozó kapcsolódásainak, a vándorlás és a hagyományos kereskedelem révén terjedő javaknak a jelentősége áll. Különösen hangsúlyos a szerzőnek az a kérdésfelvetése, hogy miért és hogyan lehetséges, hogy egymástól nagy földrajzi távolságra az anyagi javak, s az egész tárgyi univerzum struktúrája hasonló módon szerveződik meg. A történeti néprajz körébe sorolható vizsgálatait a tárgykészítők és a tárgyhasználók kapcsolataira is rámutatnak, figyelemmel arra is, hogy a javak közvetítése miként alakítja a társadalmat, hogyan formál meg közvetítő csoportokat, másrészt, melyek azok az okok, ható tényezők amelyek miatt az egyes tárgyak és tárgyi együttesek helyet kérnek és kapnak a néprajzi tárgygyűjtésben, az egyes múzeumi néprajzi gyűjteményekben. A vizsgálatok súlypontja a Felföldre, ill. a mai Észak-Magyarországra esik, de az értelmezés tartománya a Kárpát-medence szintjére emeli a fejezet írásait. Az egység utolsó két tanulmánya a Bodrogló történetileg változó tájhasználatához kötődik, s arra mutat rá, hogy az ember tájformáló tevékenysége révén miként alakul át az anyagi javak mellett a társadalom és a műveltség egésze.

Az Elődök és (egykor volt) társak című fejezet írásai arról tanúskodnak, hogy a szerző rendkívül fontosnak tartja az előző generációk örökségének megőrzését, eredményeit, hangsúlyosan a kiemelkedő személyiségek szakmai szerepének, hatásának tovább adását. A kommemoratív írások főként emléküléseken, rendezvényeken elhangzott szövegek, s jellemzően nem nélkülözik a szubjektív emlékezés hangvételét sem. Olyan személyiségeket idéznek meg, akik a múzeumi szakma területén rendkívül hatékonyak és eredményesek voltak: a maguk helyén, a maguk környezetében, függetlenül attól, hogy a sorsuk milyen fajta és milyen szintű szolgálatra állította őket. A nemzetközi rangú tudós múzeumszervezőtől (Balassa Iván) a regionális múzeumok legendás néprajzos igazgatóján át (Dankó Imre) a kis múzeumokat létrehozó, pótolhatatlan tevékenységet végző emberekig (Csiszár Árpád, Szalontai Barnabás), akár a néprajz öntevékeny művelőiig sokféle az írások merítése. Ezek az írások azonban hozzá tartoznak a vidéki néprajzi gyűjtemények históriájához, egyik-másik talán forrásértékű is ebben a vonatkozásban.

A munka harmadik nagy egységét a kiállításokon elmondott megnyitó beszédek alkotják. Ezek tematikája is sokféle, de bizonyosan mindegyik informál az egyes alkotókról vagy alkotói közösségekről, magáról a tárlat tartalmáról, nem utolsósorban a helyet adó

http://www.hermuz.hu/hom/images/palyazatok/palyazati_beszamolok/2018/nka_miscellanea_museologica_III/nka_miscellanea_museologica_III.pdf

intézmény és szűkebb-tágabb társadalmi közeg állapotáról, amelyben az adott verniszázsok lezajlottak.

A könyv végén a szerző publikációinak 2008-2016 közötti jegyzéke található meg, folytatásaként a korábbi kötetek hasonló listájához.

Viga Gyula gyűjteményes kötete nem csupán a szerző érdeklődéséről és eredményeiről tanúskodik, de az érdeklődők tájékozódhatnak belőle a magyar, elsősorban vidéki múzeumügy, hangsúlyosan a néprajzi muzeológia elmúlt évtizedéről is.

Miskolc, 2018. február 28.

Dr. Tóth Arnold
múzeumigazgató